

st. kpt. mgr inż. Tomasz ZWĘGLIŃSKI
Dział Współpracy z Zagranicą, SGSP

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA NA RZECZ ROZWOJU BEZPIECZEŃSTWA CYWILNEGO I POŻAROWEGO

Artykuł jest analizą przedsięwzięć realizowanych w obszarze współpracy międzynarodowej, których podstawowym celem jest wsparcie rozwoju kierunku kształcenia, jakim jest bezpieczeństwo. Autor dokonuje przedstawienia ogólnych założeń i celów współpracy międzynarodowej, m.in. przez prezentację dotychczasowych osiągnięć uczelni na tym polu, poddając je jednocześnie opisowi dokonane-
mu przez pryzmat ich oddziaływania na system kształcenia studentów, a także rozwój instytucjonalny SGSP. W końcowej części autor dokonuje syntezy wniosków płynących z byłych i obecnych działań SGSP w przedmiotowym obszarze i zarysowuje możliwe przyszłościowe działania, niezbędne do szerszego rozwoju kierunku i kształcenia wyższego w obszarze inżynierii bezpieczeństwa cywilnego i pożarowego w szerszym europejskim kontekście.

The article is an analysis of activities being realized in the area of international cooperation, the crucial goal of which is to support the development of safety as a higher education field of study. The author presents general assumptions and aims of international cooperation, i.e. by description of activities that have been realized till now, which were analyzed due to its influence on education system and institutional development of SGSP. In the conclusion of the article the author makes a synthesis of the outcomes of the past and present

SGSP activities in the thematic area, anticipating possible future challenges, necessary to be undertaken for broader, European approach and development of the study direction as well as higher education in the field of civil safety and fire safety engineering.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo cywilne, bezpieczeństwo pożarowe, współpraca międzynarodowa, Erasmus, wymiana studentów, ćwiczenia poligonowe, staże specjalizacyjne, ochrona ludności

Key words: civil safety, fire safety, international cooperation, Erasmus, students' exchange, field exercise, specialized internships, civil protection

1. Wprowadzenie

Rolę współpracy międzynarodowej w kształtowaniu i rozwoju inżynierii bezpieczeństwa cywilnego i pożarowego można określić jako działania wspomagające przedmiotowy proces. Wyróżnić tu możemy dwa ogólne cele współpracy, które w konsekwencji składają się na cel główny, o czym mowa poniżej.

Jak już powiedziano współpraca międzynarodowa ma na celu wsparcie kształcenia przez wzbogacenie istniejącego w obu wymienionych specjalnościach programu studiów o treści, doświadczenia i wiedzę ekspercką spoza terenu RP. Aktywność ta wpływa na poszerzenie horyzontów zawodowego i osobistego rozwoju zarówno studentów, jak i kadry. W opisanym obszarze można wyróżnić takie aktywności, jak staże specjalizacyjne i wymiany studenckie, warsztaty i konferencje międzynarodowe itp. W myśl nowoczesnego podejścia do kształtowania programów studiów i określania efektów uczenia się, wynikających z procesu bolońskiego, powyższy rodzaj działania możemy zdefiniować jako wsparcie dla rozwoju wiedzy, kwalifikacji i postaw zawodowych/społecznych przedstawicieli społeczności akademickiej, a więc wzmocnienie „kapitału ludzkiego” uczelni np. poprzez wzbogacenie procesu dydaktycznego.

Drugą bardzo istotną kolumną wspieraną przez działania z obszaru współpracy międzynarodowej, szczególnie Szkoły Głównej Służby Pożarniczej (SGSP) jako jednostki naukowo-badawczej, jest wspomaganie realizacji badań naukowych. Temu poświęcone są aktywności takie jak: projekty badawcze i rozwojowe finansowane ze środków zagranicznych (np. UE), prace badawcze w laboratoriach uczelni i instytutów zagranicznych, seminaria, prelekcje itp. W tym przypadku mamy do czynienia ze wsparciem obszaru nauki i badań uczelni,

a więc rozwojem kierunku/specjalności kształcenia jako nauki, a w konsekwencji – rozwojem instytucjonalnym uczelni.

Dwa powyżej przedstawione podstawowe cele współpracy międzynarodowej, uzupełniane przez szereg innych niesklasyfikowanych w niniejszym materiale obszarów jej oddziaływania, składają się na cel główny, którym jest rozwój SGSP jako uczelni służb państwowych (rys. 1).

Ogólne cele współpracy międzynarodowej

Rys. 1. Cele współpracy międzynarodowej

Z uwagi na temat konferencji „Inżynieria Bezpieczeństwa Pożarowego i Cywilnego – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość” w materiale odniesiono się do każdego z wymienionych w tytule czasookresów w kontekście współpracy międzynarodowej SGSP.

2. Przeszłość i teraźniejszość

Chronologia zdarzeń w obszarze współpracy międzynarodowej pozwala podzielić je na dwa okresy: przed i po 2001 r. (rys. 2). Okres wcześniejszy charakteryzował się niesystemowymi i mało skoordynowanymi działaniami, z których jaśniejszymi punktami były wymiany studenckie z Wydziałem Inżynierii Bezpieczeństwa Pożarowego w Uniwersytecie w Lund (Szwecja) i nieliczny udział wykładowców SGSP w konferencjach poza terenem RP. Znacząca zmiana przyszła wraz z realizacją 2 projektów zakończonych w 2001 r. i współfinansowanych z przedakcesyjnych środków Unii Europejskiej – programu Tempus Phare. Pierwszy z nich pozwolił na stworzenie w SGSP Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego, którego znaczącym elementem jest Pracownia Inżynierii Procesów Decyzyjnych umożliwiającą projektowanie i realizację ćwiczeń

w środowisku tzw. „wirtualnej rzeczywistości”. Drugi z projektów polegał na utworzeniu w SGSP Biura Współpracy Międzynarodowej, co zaowocowało w początkowej fazie wyposażeniem takiego biura, jak również pojedynczym etatem poświęconym wyłącznie tej tematyce. Wydaje się to niewiele, jednak mając na uwadze, że przed 2001 r. nie było w SGSP komórki organizacyjnej ani osoby etatowo zatrudnionej do tego rodzaju działań, zmiana ta stanowiła istotny krok naprzód. Do chwili obecnej komórka współpracy międzynarodowej przeobraziła się w dział zatrudniający 5 osób, co również obrazuje stopniowy i systematyczny nacisk na rozwój tego obszaru w uczelni. Przedmiotowy kierunek rozwoju uczelni był działaniem podyktowanym okolicznościami zewnętrznymi, tj. otwarciem granic, przystąpieniem Polski do UE (w tym procesem bolońskim i Europejską Przestrzenią Szkolnictwa Wyższego) oraz wzrostem znaczenia współpracy międzynarodowej w skali Europy i świata.

Jak to się zaczęło???

– okres przed 2001 r. – *działania niesystemowe*
(np. Lund University, udział w konferencjach zagranicznych, ...)

etatowi pracownicy: 0

– po 2001 r. – *dynamiczny systemowy rozwój współpracy*

2 projekty Tempus Phare Program

(utworzenie WIBC, w tym symulatora
+ utworzenie Biura Współpracy Zagranicznej)

etatowi pracownicy: 1 ↗ 5

Rys.2. Okresy rozwoju współpracy międzynarodowej

SGSP główny nacisk współpracy międzynarodowej kładzie na Unię Europejską oraz obszar sąsiadujący z UE objęty jej polityką, a co za tym idzie – programami współpracy sąsiedzkiej, jak np. Partnerstwo Wschodnie. Uczelnia współpracuje z wieloma instytucjami z całej Europy, jednak szczególny nacisk w UE kładziony jest na współpracę z Niemcami i Szwecją.

Wspólne działania z instytucjami naszego zachodniego sąsiada determinuje kilka aspektów, jak chociażby wspomniane sąsiedztwo, znaczenie Niemiec na arenie UE czy też pozytywne postrzeganie wspólnych polsko-niemieckich projektów, które na drugim planie niosą ze sobą przełamywanie istniejących stereotypów oraz zbliżenie narodów o bardzo burzliwej, pełnej konfliktów historii. Aspekty te, mimo że drugorzędne, mają znaczenie, szczególnie w świetle pozytywnego wsparcia finansowego ze źródeł zewnętrznych (np. UE, fundacji itp.).

Szwecja, jak wiadomo, wraz z Polską, była jednym z inicjatorów polityki Partnerstwa Wschodniego, co znajduje swoje odzwierciedlenie w obecnie podejmo-

wanych wspólnych działaniach ukierunkowanych na 6 krajów wspomnianego partnerstwa (Ukrainę, Białoruś, Gruzję, Mołdawię, Armenię i Azerbejdżan). Innym czynnikiem determinującym szczególne zainteresowanie SGSP współpracą ze skandynawskimi partnerami jest ich doświadczenie oraz swego rodzaju pionierstwo w wyznaczaniu kierunków rozwoju w obszarze zarządzania kryzysowego i ratownictwa oddziałujących na całą Europę.

Wspomniany już obszar obejmujący kraje Partnerstwa Wschodniego jest również jednym z priorytetowych kierunków działania SGSP w sferze współpracy międzynarodowej. Tu duży nacisk kładzie się na współpracę z partnerami ukraińskimi, z uwagi na bliskość kulturową ale również rolę Polski jako pośrednika zbliżenia Ukrainy z UE. Działania wspierające instytucje ukraińskie (np. finansowane z Programu Polskiej Pomocy Rozwojowej), obejmujące np. pomoc szkoleniową, wsparcie sprzętowe itp., mają swoje głębokie znaczenie również w sferze polityki bezpieczeństwa kraju, jako że Polska stanowi wschodnią ścianę UE, z czym wiążą się liczne obowiązki, jak chociażby tworzenie dobrych relacji z krajami sąsiadującymi czy kwestie szczelności granic zewnętrznych UE.

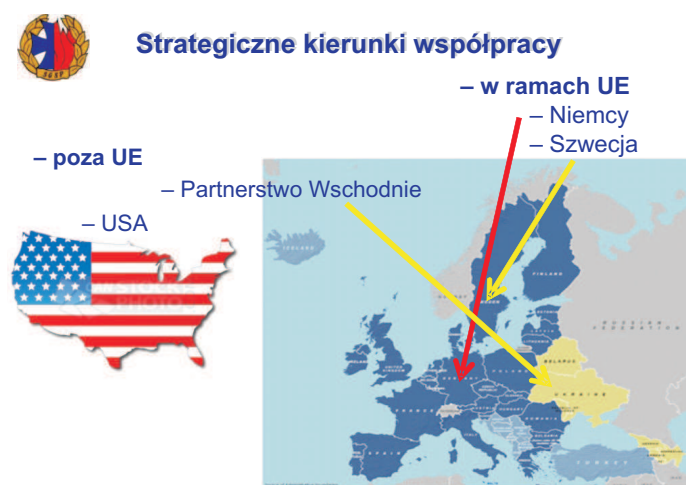
Poza Europą SGSP kładzie nacisk na współpracę z instytucjami ochrony ludności ze Stanów Zjednoczonych. USA jako jedna z największych gospodarek świata niesie ze sobą olbrzymi potencjał najnowszej wiedzy, badań oraz innych elementów niezbędnych dla rozwoju i utrzymania wysokiego poziomu kształcenia. Poprzez rozwój współpracy SGSP stara się skorzystać z tego potencjału. Należy również wspomnieć, że beneficjentem polskich doświadczeń jest także strona amerykańska, o czym świadczą liczne wizyty ekspertów z USA w Polsce, ich udział w konferencjach oraz wspólnych warsztatach.

Wydawać się może, że dość przypadkowo główne kierunki współpracy międzynarodowej pokrywają się z kierunkami polityki zagranicznej kraju, tj. Partnerstwo Wschodnie (tu Szwecja jako sprzymierzeniec Polski), Stany Zjednoczone i Niemcy (rys. 3). Tak nie jest, chociażby z prostej przyczyny, jaką jest dostępność programów i funduszy wspierających projekty zbieżne z polityką państwa i regionu. Dlatego też działalność SGSP można postrzegać jako element potwierdzający efektywność istniejących systemów wsparcia polityki „wysokiego szczebla”, poprzez działania projektowe realizowane przez instytucje na niższych poziomach administracyjnych (krajowych, regionalnych i lokalnych).

Poniżej przedstawiony został opis kluczowych działań SGSP w obszarze współpracy międzynarodowej po 2001 r., które w swoim założeniu mają spełniać przyjęte cele współpracy międzynarodowej, czyli realizować funkcję wsparcia i dopełnienia procesu kształcenia i badań w uczelni.

SGSP dysponuje szeroką paletą zagranicznych instytucji partnerskich działających w sferze bezpieczeństwa cywilnego i pożarowego. Najczęściej działania te realizowane są w oparciu o formalne porozumienia, których SGSP obecnie posiada 10. Porozumienia stanowią podstawę dla działań pracowników naukowo-dydaktycznych i studentów w wymiarze międzynarodowym. Temu

służyć ma również fakt, że SGSP jest jednym z kilkunastu członków międzynarodowej sieci badawczej ochrony ludności o nazwie CIVPRO. Sieć stworzona w trakcie realizacji projektu o nazwie Eurobaltic – Projekt Ochrony Ludności, współfinansowanego z Programu INTERREG IIIB Region Morza Bałtyckiego jest doskonałą platformą wymiany wiedzy, doświadczeń, ale i pomysłów na przyszłe projekty badawcze.

Rys.3. Kierunki współpracy międzynarodowej SGSP

Innym forum realizacji wspomnianych działań jest Europejskie Stowarzyszenie Szkół Pożarniczych (European Fire Service Colleges' Association – EFSCA), do którego SGSP przystąpiła w roku akcesji Polski do UE (2004). Uczelnia przewodniczyła pracom stowarzyszenia w latach 2008–2009, które zaowocowały rozszerzeniem stowarzyszenia na kraje spoza UE. Wówczas SGSP wykorzystała swoją pozycję w celu przeforsowania pomysłu przyjęcia uczelni ze Lwowa (Ukraina) i Mińska (Białoruś) w poczet członków stowarzyszenia, dotychczas ograniczonego do krajów UE. Obecnie EFSCA zrzesza 32 szkoły/uczelnie pożarnicze i/lub ochrony ludności z terenu całej Europy.

Otwarcie uczelni na wiedzę i doświadczenia zagraniczne świetnie obrazuje cykliczne wydarzenie zwane Międzynarodowymi Warsztatami Ratowniczymi FENIX. Od 2004 r. na bazie ćwiczeń poligonowych podchorążych III roku realizowane są tygodniowe ćwiczenia międzynarodowe z udziałem przedstawicieli (odpowiedników podchorążych SGSP) z 7 krajów Europy i Stanów Zjednoczonych. Ćwiczenia są doskonałą okazją do poznania sposobów działania ratowniczego w innych krajach, a także adaptacji rozwiązań, które dotychczas nie były znane w naszym kraju. Warsztaty są rozpoznawalnym wydarzeniem w Europie i USA, chociażby z uwagi na liczne artykuły ukazujące się w magazynach branżowych innych krajów (np. „Fire Chief” w USA, „Brandschutz” w Niemczech czy też pisma ukraińskie).

Wymiar współpracy z USA przejawia się w działaniu o nazwie IN-FIRE-NET (*International Fire & Rescue Network*). Jest to projekt realizowany od 2005 r. umożliwiający coroczny wyjazd studentów SGSP na miesięczne staże specjalizacyjne w Stanach Zjednoczonych. Dotychczas ponad 50 studentów skorzystało z tej możliwości, pracując wspólnie z amerykańskimi strażakami w departamentach straży pożarnych na terenie całego USA ale także w Wydziałach Federalnej Agencji Zarządzania Kryzysowego (tzw. FEMA – *Federal Emergency Management Agency*). Projekt finansowany jest ze środków SGSP i instytucji przyjmujących polskich studentów. O wartości przedsięwzięcia świadczyć może przykład dwóch studentek SGSP, które podczas swojego stażu, zbiegającego się w czasie z operacją ratowniczą po uderzeniu huraganu Katrina, pracowały w jednym z zespołów FEMA. Ich zadaniem było zapewnienie tymczasowych schronień ofiarom huraganu, które w wyniku katastrofy utraciły swoje domostwa. Studentki mogły zyskać wyjątkowo cenne i szczególne doświadczenie pracy w środowisku międzynarodowym, w warunkach rzeczywistych, w obliczu potężnej katastrofy, która stanowiła wyjątkowe wyzwanie dla systemu zarządzania kryzysowego tak potężnego kraju, jak USA. Tego rodzaju wartość dodana stażu wydaje się nieosiągalna w toku realizacji programu studiów. Jest to jeden z jaskrawych przykładów podkreślający wspomagającą, dopełniającą rolę współpracy międzynarodowej w procesie kształcenia i wychowania studentów.

Poza stażami w Stanach Zjednoczonych studenci-podchorążowie SGSP od 2002 r. mają możliwość wyjazdu na dwutygodniowy staż specjalizacyjny realizowany w Departamencie Straży Pożarnej w Hamburgu (Niemcy), a od dwóch lat biorą także udział w ćwiczeniach poligonowych, które odbywają się na poligonie Uniwersytetu Nauk o Bezpieczeństwie w Tallinie (Estonia).

Staż są doskonałą okazją do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Innym istotnym elementem, o bardziej akademickiej, a nie zawodowej wymowie, są wymiany studenckie. Od 15 lat studenci SGSP uczestniczą w wymianach dwustronnych ze studentami Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa Pożarowego Uniwersytetu w Lund (Szwecja). Dotychczas kilkakrotnie odbyły się także wymiany z takimi jednostkami, jak Wydział Oficerów Pożarnictwa Akademii Policijnej w Bukareszcie (Rumunia), Akademia Bezpieczeństwa Pożarowego w Czerkasach i Uniwersytet Bezpieczeństwa Życia we Lwowie (Ukraina).

Sfera naukowo-badawcza wspierana jest poprzez takie działania, jak udział pracowników SGSP w badaniach prowadzonych w laboratoriach zagranicznych. Przykładem może być praca badawcza wykonana w obszarze tematyki dochodzeń pożarowych przez pracownika naukowo-dydaktycznego SGSP w laboratoriach Uniwersytetu w Lund (Szwecja). SGSP udostępnia również swoje laboratoria badaczom pochodzącym z innych krajów, którzy w uczelni realizują swoje badania, na przykład na potrzeby prac doktorskich.

„Inwentaryzacja” wybranych kluczowych aktywności po 2001 r.

– 10 bilateralnych porozumień
+ sieć badawcza CIVPRO

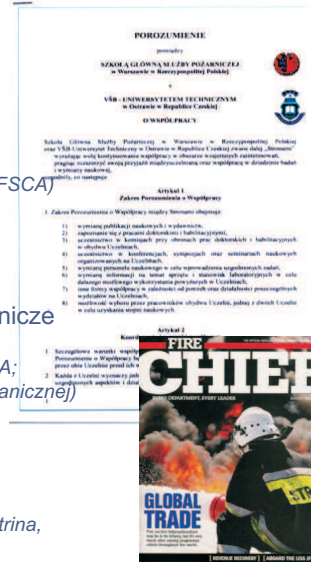

– Europejskie Stowarzyszenie Szkół Pożarniczych
(przewodniczenie, Ukraina i Białoruś w EFSCA)

fol. Adriana Krzemirska

– Międzynarodowe Warsztaty Ratownicze
(od 2004 r.,
7 krajów Europy + USA;
artykuły w prasie zagranicznej)

fol. Bernard Krol

– Staże specjalizacyjne
(USA straż pożarne + FEMA – huragan Katrina,
Niemcy – Hamburg, Estonia – poligon)

Rys.4. Działania SGSP w wymiarze międzynarodowym

„Inwentaryzacja” wybranych kluczowych aktywności po 2001 r. cd.

– Wymiany studenckie
(Uniwersytet w Lund, Szwecja
– od 15 lat – Rumunia, Ukraina, ...)

– Badania za granicą (Lund) i w SGSP (Litwa)

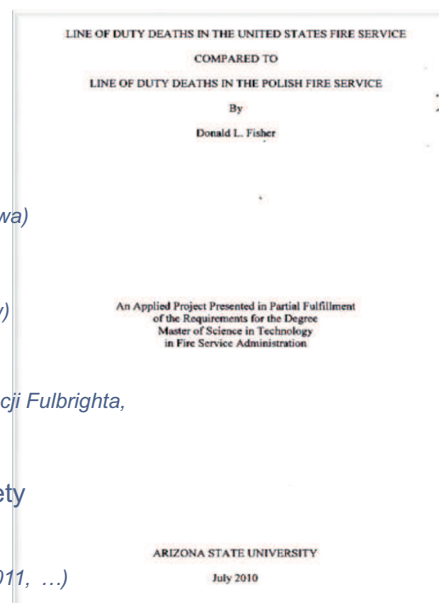
– Studia w SGSP
(15 litewskich oficerów, 2 słowackich specjalistów)

– Staże w SGSP
(USA – praca mgr na Arizona University z Fundacji Fulbrighta,
Francja – ENSOSP)

– Projekt Safety of Society

– Konferencje
(Sześć Szkół 2004, EFSCA 2009, EMEVAC 2011, ...)

Rys. 5. Działania SGSP w wymiarze międzynarodowym (cd.)

SGSP to uczelnia otwarta na studentów zagranicznych. Jak dotąd studiowało tu 15 Litwinów na studiach przewidzianych dla strażaków w służbie kandydackiej, po czym otrzymali stopień oficerski i tytuł zawodowy inżyniera pożarnictwa. Innym przykładem studentów zagranicznych w SGSP są przedstawiciele Słowacji kształcący się na studiach podyplomowych. Wydaje się jednak, że powinno się położyć większy nacisk na ten rodzaj działania w sferze międzynarodowej, tj. stworzenie szerszych możliwości kształcenia w SGSP studentów zagranicznych, np. poprzez realizację zajęć w języku obcym. Sprawa ta została również poruszona w dalszej części materiału.

Oprócz pełnego cyklu studiów realizowanych przez studentów zagranicznych w SGSP, uczelnia umożliwia studentom i kadry zaprzyjaźnionych szkół i uczelni również staże krótkoterminowe. Warto wspomnieć o tygodniowym stażu 65 kadetów (przyszłych oficerów) francuskiej narodowej szkoły oficerów pożarnictwa (ENSOSP), który odbył się w 2009 r. Na uznanie zasługuje również staż amerykańskiego oficera pożarnictwa, będącego jednocześnie studentem studiów magisterskich Uniwersytetu w Arizonie. Jego dwukrotny pobyt w SGSP miał na celu przeprowadzenie badań do pracy magisterskiej i został zrealizowany dzięki współfinansowaniu z Fundacji Fulbrighta. Rezultatem współpracy polsko-amerykańskiej jest w tym przypadku praca magisterska, obroniona na Uniwersytecie w Arizonie, napisana w oparciu o badania przeprowadzone w SGSP. Praca jest dostępna w Bibliotece Głównej SGSP.

Ostatnim ze stałych elementów życia uczelni są liczne konferencje międzynarodowe, które w uczelni odbywają się średnio raz lub dwa razy w roku. Konferencje zawsze cieszą się dużym rozmachem organizacyjnym, dlatego też zaszczycane są licznym uczestnictwem specjalistów z innych krajów. Należy wspomnieć konferencje o światowym rozmachu: Konferencję Szefów Szkół Ochrony Ludności (2004), Konferencję nt. Pomocy Ratowniczej w Środowisku Międzynarodowym (2009), czy też Konferencję EMEVAC (2011) poświęconą zagadnieniom ewakuacji interwencyjnej.

Bezsprzeczny wpływ na rozwój współpracy zagranicznej, a tym samym rozwój kierunków inżynierii bezpieczeństwa pożarowego i cywilnego, mają programy międzynarodowe i krajowe umożliwiające realizację planów poprzez projekty badawcze, szkoleniowe, rozwojowe i inne. W głównej mierze SGSP korzysta ze środków zewnętrznych dostępnych w programach Unii Europejskiej, jak np. kolejne Programy Ramowe Badań i Rozwoju Technologicznego UE (w 7 Programie Ramowym podprogram Współpraca-Bezpieczeństwo), Instrument Finansowy Ochrony Ludności UE, ale także ze środków krajowych, jak np. Program Polskiej Pomocy Rozwojowej czy też program Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej (rys. 6).

7 Program Ramowy Badań i Rozwoju Technologicznego
Podprogram Współpraca-Bezpieczeństwo
– BeSeCu
– PRACTICE

Program Polskiej Pomocy Rozwojowej
– Bezpieczna ewakuacja
– Staże zawodowe
(Wieloletni program współpracy rozwojowej; Ustawa o współpracy rozwojowej)

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
– Polska, Niemcy – razem przeciwko zagrożeniom

ponadto obecnie ze źródeł UE:

4 projekty w ocenie

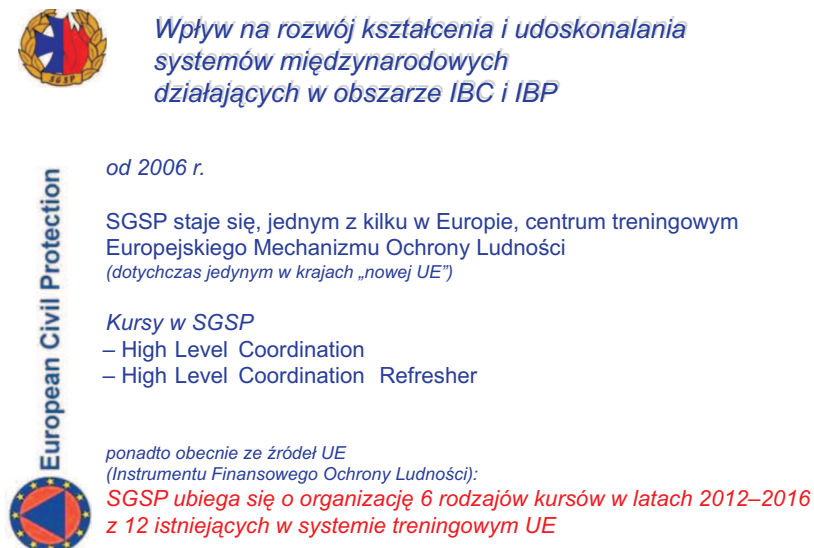
5 projektów w fazie przygotowania

Rys.6. Przykładowe źródła zewnętrznego finansowania współpracy międzynarodowej

3. Przyszłość

Ważnym przełomowym momentem w rozwoju współpracy międzynarodowej w SGSP było rozpoczęcie współpracy z Federalnym Biurem Ochrony Ludności, Planowania i Zarządzania Kryzysowego Niemiec. Wówczas, w 2006 r., SGSP po raz pierwszy podjęła się organizacji kursów zamawianych przez Komisję Europejską na rzecz kształcenia międzynarodowych ekspertów ochrony ludności, wysyłanych na misje na całym świecie w ramach Europejskiego Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności. Poprzez projektowanie i realizację kursów SGSP zyskała realny wpływ na kształtowanie się międzynarodowego, europejskiego systemu ochrony ludności, który wciąż jest dość nowym tworem (powstał w 2001 r.), podlegającym licznym udoskonaleniom i zmianom. Mając na uwadze fakt, że w Mechanizmie system treningowy kursów powstał w 2004 r., SGSP można postrzegać jako pioniera międzynarodowych szkoleń eksperckich w obszarze ochrony ludności. Co ciekawe, SGSP jako centrum treningowe Mechanizmu od 2006 r. aż do dzisiaj jest jedną z kilku szkół noszących to miano w całej Europie, co więcej – po dziś dzień jest jedyną instytucją tego rodzaju w krajach tzw. „nowej UE”, czyli państw przyjętych do Unii od 2004 r. Aspiracje uczelni są bardzo wysokie, o czym świadczyć może rozszerzenie współpracy o innego partnera strategicznego, tj. Szwedzką Agencję Ochrony Ludności (MSB), w celu

złożenia wniosków do Komisji Europejskiej o kolejne kursy w SGSP. SGSP obecnie ubiega się wraz z instytucjami partnerskimi o organizację w latach 2012–2016 sześciu z dwunastu rodzajów kursów dostępnych w systemie treningowym UE (rys. 7).

Rys. 7. Wkład SGSP w system treningowy Europejskiego Wspólnotowego Mechanizmu Ochrony Ludności

Kolejnym przełomowym momentem w dziejach uczelni jest rok 2010, kiedy to zostaje jej przyznana Karta Uczelni Erasmusa. Karta otwiera drzwi do organizacyjnego i finansowego umożliwienia studentom odbywania części ich studiów w uczelniach zagranicznych. Podobnie rzecz się ma w przypadku studentów zagranicznych, którzy chcieliby studiować w SGSP. Karta pozwala również na finansowanie wyjazdów stażowych kadry uczelni. Obecnie SGSP ma zawartych 11 porozumień „erasmusowych” z uczelniami poza granicami RP. Są to głównie politechniki w takich krajach, jak: Hiszpania, Portugalia, Niemcy, Estonia, Litwa, Czechy i Słowacja. Jako pierwszy krok SGSP skierowała na semestr studiów dwóch swoich studentów (do Hiszpanii i Słowacji), natomiast na okres pisania pracy magisterskiej przyjęła dwóch innych studentów (z Hiszpanii). Studiowanie w ramach Erasmusa nie wymaga powtarzania roku studiów w uczelni macierzystej, gdyż osiągnięcia studenta przenoszone są z uczelni przyjmującej i zaliczane na zasadzie Europejskiego Systemu Transferu Punktów (ECTS).

Erasmus jest doskonałym narzędziem realizacji postanowień Deklaracji Bolońskiej, której jednym z priorytetów jest utworzenie Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego. Należy jednak pamiętać, że Karta Erasmusa, a tym samym środki europejskie nie są przyznane raz na zawsze. Aby można było z nich ko-

rzystać, uczelnia musi co roku wykazywać w Narodowej Agencji Erasmusa realizację postanowień karty, a więc – krótko mówiąc – kierować swoich studentów na studia za granicą i przyjmować studentów zagranicznych w SGSP. Aby sprostać tym zadaniom, konieczna jest realizacja w SGSP co najmniej kilku przedmiotów w języku obcym. Wymaga to działań organizacyjnych, a także umiejętności językowych i odwagi podjęcia przedmiotowego wyzwania przez kadre uczelni.

Innym problemem w sferze studiów Erasmusa obecnie brak możliwości korzystania z dobrodziejstw kształcenia za granicą przez strażaków w służbie kandydackiej, czyli tzw. „studentów mundurowych”. W tym przypadku problem stanowią obowiązujące przepisy prawne związane z pełnioną przez wspomnianą grupę studentów służbą, jej regulacjami i realizowanymi w tym zakresie przedmiotami zawodowymi na uczelni. To ostatnie wynika z faktu, że pożarnicze/ratownicze szkolnictwo wyższe, szczególnie w Europie Zachodniej, dopiero się tworzy, co oznacza trudność w znalezieniu pokrewnej uczelni wyższej, posiadającej w swoim programie zajęcia np. w zakresie działań ratowniczych. Niemniej jednak można rozważyć przeprowadzenie rekonstrukcji programu studiów „studentów mundurowych”, tak aby stworzyć tzw. „okno transferowe Erasmusa” (jeden semestr studiów), gdzie studenci będą realizować wyłącznie przedmioty inżynierskie (niezwiązane z zagadnieniami służby), tak aby mogli ten semestr odbyć na studiach za granicą, np. w politechnice mieszczącej się w innym kraju (rys. 8).

Źródła zewnętrznego finansowania działań

SGSP otrzymała kartę podstawową w 2010 r.

- karta nie jest dana „raz na całe życie”
- środki finansowe na studia i wizyty studyjne
- wysiłek kadry w celu wprowadzenia studiów w języku obcym
- wniosek o kartę rozszerzoną (praktyki)
- 11 umów erasmusowych
- studenci
 - (2 z Walencji – ES w SGSP;
 - z SGSP 1 w Żylinie – SL i 1 w Walencji – ES)
- otwarty dla studentów cywilnych WIBC i WIBP

strażacy w służbie kandydackiej...???

Rys.8. Erasmus w SGSP

4. „Wolne myśli” i podsumowanie

Kończąc, pozwolę sobie na kilka „wolnych myśli” zrodzonych na przestrzeni lat pracy w środowisku międzynarodowym, które przy okazji 40. rocznicy powstania pożarniczego szkolnictwa wyższego w Polsce i 10. rocznicy Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego wydają się szczególnie na miejscu.

Pierwsza z nich dotyczy właśnie inżynierii pożarnictwa. Okazuje się, że to, co powstało w Wyższej Szkole Oficerów Pożarnictwa (WOSP) w 1971 r., dopiero obecnie tworzy się w szkolnictwie pożarniczym/ratowniczym w krajach Europy Zachodniej. Podobnie jak my za czasów projektu Tempus Phare (1998–2001) uczyliśmy się od Szwedów, Finów i Anglików współpracy zagranicznej, tak teraz oni uczą się od nas, jak budować pożarnicze szkolnictwo wyższe (realizowane przeważnie na zasadzie umów o współpracy między szkołami pożarniczymi/ratowniczymi nieposiadającymi statusu uczelni wyższej a politechnikami). Z początkiem XXI w. na Zachodzie dostrzeżono, że oficer pożarnictwa powinien mieć wyższe wykształcenie (najlepiej inżynierskie), a w konsekwencji wiedzę, kwalifikacje i postawy, które pozwalają mu znacznie skuteczniej działać, niezależnie od tego, czy jest on Kierownikiem Działań Ratowniczych (KDR), czy Komendantem Straży Pożarnej, na barkach którego spoczywa wiele problemów organizacyjnych, kadrowych, finansowych i tzw. menadżerskich. Wykształcenie wyższe daje znacznie szerszą perspektywę myślenia, czego nigdy za dużo w służbach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo obywateli.

Kolejną myślą jest kwestia związana ze studiami II stopnia, tj. magistrem inżynierem pożarnictwa. Studia tego poziomu na kierunkach związanych z bezpieczeństwem były czymś zupełnie niespotykanym w krajach Europy Zachodniej, podczas gdy w Polsce funkcjonują one już od kilkudziesięciu lat. Mimo to powstaje wrażenie, że to nie SGSP, a raczej niedawno utworzone (2 lata temu) konsorcjum 3 politechnik (ze Szwecji, Wielkiej Brytanii i Belgii), realizujące studia *Fire Safety Master of Engineering* (mgr inż. pożarnictwa) współfinansowane z Programu Erasmus Mundus, dominuje obecnie w tym obszarze, głównie w „walce” o studenta na rynku europejskim. Studia wspomnianego konsorcjum stają się obecnie szczególnie rozpoznawalne w Europie i stwarzają wrażenie pionierstwa tej belgijsko-szwedzko-angielskiej myśli w przestrzeni europejskiej, podczas gdy nam pozostaje tylko myśl, czy czegoś nie przeoczyliśmy?

Trzecią i przedostatnią myślą, którą chciałbym tu podjąć, jest sprawa związana ze specjalnością inżynierii bezpieczeństwa cywilnego. Obecnie od dość długiego czasu toczy się debata, czy ta specjalność powinna być studiami technicznymi? Patrząc na doświadczenia zagraniczne, tam ochrona ludności (*civil protection*) kojarzy się wyłącznie z naukami humanistycznymi, zarządzaniem, socjologią – nazwijmy to nauką interdyscyplinarną, której środek ciężkości na pewno nie leży po stronie nauk technicznych. Mówiąc bardziej dosadnie, tłumaczenie nazwy

Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa Cywilnego (tłum. *Civil Safety Engineering Faculty*) na Zachodzie jest niezrozumiałe, co wynika z faktu, że *civil protection* nie jest kojarzone w żaden sposób z inżynierią. Dlatego też warto sobie zadać pytanie, czy walka o utrzymanie inżynierii bezpieczeństwa cywilnego jako specjalności technicznej jest słuszna, podczas gdy wokół istnieje mnogość kierunków pokrewnych o charakterze humanistycznym, jak bezpieczeństwo wewnętrzne czy bezpieczeństwo narodowe? Czy pozostanie w sferze nauk technicznych jest wysiłkiem uzasadnionym? Uważam, że tak, ale aby to potwierdzić, należy spojrzeć w przyszłość przez pryzmat tego, co obecnie dzieje się w sferze badań. Otóż w sferze badań poświęconych zagadnieniom ochrony ludności, np. w 7 Programie Badawczym Nauki i Rozwoju Technologicznego UE, wyraźnie widać, że środek ciężkości zagadnień związanych z ochroną ludności (a tym samym kształcenia w tej specjalności) zdecydowanie przesuwają się w stronę nauk technicznych. Stosowanie obliczeniowych metod analizy ryzyka, mapowania zagrożeń, baz danych oraz zastosowanie robotów i systemów satelitarnych, jak GPS, w ochronie ludności nie da się określić w żaden inny sposób, jak zagadnienia z obszaru nauk ścisłych i techniki. Postęp ten widoczny jest nie tylko w badaniach, lecz także podczas ćwiczeń realizowanych w obszarze ochrony ludności, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Dlatego też twierdzą, że inżynieria bezpieczeństwa cywilnego jako nauka techniczna obroni się sama. Pozostaje tylko pytanie, czy SGSP jako pionier tej specjalności w Europie znów czegoś nie przeoczy, szczególnie w aspekcie propagowania swoich dokonań w sferze międzynarodowej?

„Wolne myśli”

Inżynier pożarnictwa od 40 lat

(na Zachodzie strażacy zaczynają się tego uczyć...)

Magister inżynier pożarnictwa od kilkadziesiątu lat

(na Zachodzie utworzony niedawno na bazie trzech politechnik; „europejski” mgr inż. ...)

Inżynieria bezpieczeństwa cywilnego

(na Zachodzie – co to jest? czy warto...? coraz częściej powstają studia w tym obszarze)

Doświadczenie z projektów 7PR

SGSP – unikalne powiązanie nauki i ratownictwa w jednej instytucji; doskonały partner do projektów badawczych w obszarze bezpieczeństwa

Rys.9. „Wolne myśli” autora

I już ostatnia myśl – mniej związana z poprzednimi, lecz odnosząca się do potencjału, którym dysponuje uczelnia. Na mapie szkolnictwa europejskiego SGSP wydaje się tworem dość specyficznym, gdyż rzadkością jest kształcenie w ramach jednej instytucji oficerów pożarnictwa i magistrów czy też inżynierów. Jak już wspominałem, taką potrzebę dostrzegają obecnie państwa zachodnie, tworząc specyficzne konsorcja między szkołami pożarniczymi/ratownicznymi a uczelniami wyższymi w celu kształcenia kompletnego, tj. oficera „podpartego” wyższym wykształceniem. I tu spostrzeżenie z działań realizowanych w ramach programów badawczych współfinansowanych z UE: okazuje się, że większość instytucji działających w Europie w obszarze ochrony ludności posiada ekspertów będących naukowcami (chemicy, biolodzy itp.) lub oficerami służb ratowniczych (strażacy, ratownicy), podczas gdy w większości projektów badawczych realizowanych w ochronie ludności chodzi o połączenie tych dwóch światów, tj. przełożenie nauki na praktykę. Czy nie jest czasami tak, że SGSP ma to „coś” istniejące w niej od wielu lat w sposób naturalny – w większości funkcjonariuszy będących jednocześnie pracownikami naukowo-dydaktycznymi i strażakami? Uważam, że potencjał ten stawia SGSP w roli doskonałego konsorcjanta projektowego, potrafiącego spojrzeć na badany problem w sposób kompleksowy, co nie jest dane większości instytucji, działających albo wyłącznie w sferze badań, albo wyłącznie w sferze działań ratowniczych.

Na koniec dodam jeszcze dwa elementy, które w moim mniemaniu warto podkreślić. A mianowicie jeśli SGSP chce zachować status uczelni prestiżowej, musi być świadoma, że prestiż oznacza obecnie status uczelni o zasięgu europejskim, a nie krajowym, jak to było dotychczas. Dlatego też niezbędne jest zdecydowane i szerokie otwarcie się na studentów zagranicznych, czemu służyć ma między innymi Karta Uczelni Erasmusa. Jest to jedyny sposób, aby stać się uczelnią rozpoznawalną w Europejskiej Przestrzeni Szkolnictwa Wyższego, a tym samym sposobem na niepozostanie w tyle, gdy świat obok nas idzie do przodu.

Aby zrealizować ten zamysł, możliwości jest wiele. Jedną z nich jest uruchomienie studiów w języku obcym (z uwzględnieniem ekspertów/wykładowców zagranicznych, jeśli z jakichś przyczyn nie jest możliwe zapewnienie ekspertyzy krajowej w danym obszarze tematycznym). Studia w języku obcym mogłyby być olbrzymim krokiem naprzód w kierunku uczelni europejskiej, który niesie ze sobą wiele poniżej wspomnianych zalet (rys. 10), ale także duży wysiłek, w szczególności kadry uczelni.

Więcej informacji na temat współpracy międzynarodowej dostępnych jest na stronie uczelni pod wskazanym adresem www.sgsp.edu.pl (rys. 11).

Przyszłość...

Erasmus + inne działania międzynarodowe
(sposób, aby nie pozostać w tyle)

Nowa specjalność WIBC w języku angielskim (semestr 7)
„Bezpieczeństwo człowieka w środowisku międzynarodowym”

- + nowa specjalność w SGSP
- + studia w języku obcym
- + rozwój kadry
- + „okno transferowe” dla Erasmusa
- + większe środki finansowe z Erasmusa

– zbiorowy wysiłek SGSP... 😊

Rys.10. Przyszłość SGSP

Więcej informacji

Rys. 11. Strona internetowa Działu Współpracy z Zagranicą

S U M M A R Y

st. kpt. mgr inż. Tomasz ZWĘGLIŃSKI

INTERNATIONAL COOPERATION FOR CIVIL AND FIRE SAFETY DEVELOPMENT

The main goal of the international cooperation at the SGSP is to support development of students and academic staff as professionals, and secondly, partly by the above mentioned idea, also institutional development of the school. The idea is to improve, as much as, possible the higher educational area/direction of "safety" study and further down, the specialties being realized in this area: civil safety engineering and fire safety engineering. These aims are achieved by very broad approach of different international activities dedicated for students and academic staff, i.e. international projects, seminars, workshops, professional practices and internships participation, etc. These events are realized in different environment, both in cooperation with Eastern and Western countries (i.e. EU and USA), as well as wide thematic approach concerning the two specialties. Main paths of the SGSP international development and its contribution to European Higher Education Area (i.e. Erasmus Charter) as well as European Civil Protection (EU courses for civil protection experts) are also described. The article is summed up with some ideas of activities for further development, necessary to be taken to maintain and enlarge the role of the SGSP in international, European context of higher education in the field of "safety".